

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 139/2023-45

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Okresnej hospodárskej komory Hodonín**, Svatoborská 591, Kyjov, Česká republika, IČO 48 532 312, zastúpenej spoločnosťou URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 17/2013 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cob 73/2019 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 17/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 17/2013 konal bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľke **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **796,28 eur**, ktorú **je povinný** Okresný súd Bratislava I zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 17/2013 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cob 73/2019 (spolu ďalej aj „napadnuté konanie“).

Sťažovateľka tiež navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým by prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal jej finančné zadosťučinenie v celkovej sume 13 900 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 139/2023-20 z 15. marca 2023 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa na okresnom súde žalobou podanou v januári 2013 domáha určenia neplatnosti odstúpenia žalovaného od špecifikovanej zmluvy o poskytnutí finančného príspevku a určenia, že táto zmluva uzatvorená medzi nimi stále trvá. Okresný súd vydal 24. októbra 2016 rozsudok, ktorý bol na základe odvolania sťažovateľky uznesením krajského súdu č. k. 4 Cob 222/2017 z 10. mája 2018 zrušený (pre nesplnenie procesných podmienok a porušenie práva na spravodlivý proces) a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd vydal druhý rozsudok 20. septembra 2018, pričom opätovne zamietol žalobu. Rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Cob 73/2019-619 z 30. apríla 2020 bol po odvolaní sťažovateľky druhý rozsudok okresného súdu potvrdený.

4. Dňa 2. októbra 2020 podala sťažovateľka dovolanie proti rozsudku krajského súdu z 30. apríla 2020. Okresný súd predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 23. marca 2021. Dovolací súd uznesením č. k. Obdo 23/2021 z 23. novembra 2022 rozsudok krajského súdu z 30. apríla 2020, ako aj rozsudok okresného súdu z 20. septembra 2018 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

5. Sťažovateľka argumentuje, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom a krajským súdom na základe jej žaloby z januára 2013 nie je ku dňu podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté a stav právnej neistoty stále pretrváva. Poukazuje na prax ústavného súdu aj Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a považuje dĺžku napadnutého konania za neprimeranú.

Poukazuje aj na predchádzajúce ústavné sťažnosti na prietahy v napadnutom konaní, ktoré jej boli odmietnuté.

6. Podľa sťažovateľky v posudzovanom prípade nejde o takú mieru skutkovej zložitosti, ktorou by bolo možné ospravedlniť skutočnosť, že v jej veci nie je ani po 10 rokoch právoplatne rozhodnuté. Konanie sa z dôvodu nesústredeného a neefektívneho postupu okresného súdu a krajského súdu opätovne nachádza späť na okresnom súde. Samotná neprimeraná dĺžka súdneho konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľky. Sťažovateľka uvádza, že okresný súd vydal prvý rozsudok po troch rokoch a deviatich mesiacoch od podania žaloby, ktorý bol následne po uplynutí ďalších dvoch rokov krajským súdom zrušený. Toto obdobie je podľa sťažovateľky nutné pripočítať na ťarchu okresného súdu.

K zbytočným prietahom prispel aj krajský súd, ktorý po vydaní druhého rozsudku okresného súdu rozhodol o odvolaní až po roku a siedmich mesiacoch, pričom rozsudok krajského súdu z 30. apríla 2020 bol sťažovateľke doručený až 5. augusta 2020.

Sťažovateľka namieta prietahy spôsobené okresným súdom aj v súvislosti s dobou od podania jej dovolania po predloženie spisu najvyššiemu súdu, pričom túto dobu považuje za neprijateľnú.

II.

Vyjadrenia okresného súdu, krajského súdu a replika sťažovateľky

7. V podaní doručenom ústavnému súdu 13. apríla 2023 predseda okresného súdu uviedol, že žaloba sťažovateľky bola okresnému súdu doručená 14. januára 2013 a následne pridelená zákonnej sudkyňi. V priebehu konania došlo dvakrát k zmene zákonného sudcu – 17. januára 2018 a 22. júna 2020. Predseda okresného súdu priložil chronológiu procesných úkonov. Ku skutočnostiam namietaným sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti uviedol, že zo súdneho spisu a uvedenej chronológie je zrejmé, že v predmetnom konaní okresný súd vo veci priebežne konal, a to čo možno najplynulejšie s prihliadnutím na nadmernú zaťaženosť súdnych oddelení jednotlivých zákonných sudcov. K celkovej dĺžke konania prispelo predovšetkým opakované predloženie veci krajskému súdu s cieľom rozhodnutia o odvolaniach sťažovateľky, ako aj predloženie veci najvyššiemu súdu s cieľom rozhodnutia o dovolaní sťažovateľky. Podľa názoru predsedu okresného súdu za prietahy v súdnych konaniach a celkovú dĺžku konaní na okresnom súde nenesie zodpovednosť iba „*tunajší súd a jeho sudcovia, ale samotný štát*“, pričom poukázal aj na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 204/2021. Na základe toho žiadal zohľadniť aj výšku finančného zadosťučinenia.

7.1. K vyjadreniu predsedu okresného súdu bolo priložené aj vyjadrenie zákonného sudcu, ktorý uviedol, že spis mu bol pridelený v čase po rozhodnutí krajského súdu rozsudkom z 30. apríla 2020, pričom po 22. júni 2020 boli plynulo vykonávané úkony spojené s doručovaním rozhodnutia krajského súdu. Aj v súvislosti s následne podaným dovolaním bol spis najvyššiemu súdu predložený listom z 24. marca 2021. V súvislosti s týmito úkonmi poukázal na uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 486/2022 z 26. októbra 2022 (bod 19), v ktorom bolo konštatované, že dovolanie bolo predložené dovolaciemu súdu v primeranom čase. Zákonný sudca tiež uviedol, že po doručení

zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu (19. decembra 2022, ktoré nadobudlo právoplatnosť 9. januára 2023), bol nariadený termín pojednávania na 21. apríl 2023.

8. V podaní doručenom ústavnému súdu 3. apríla 2023 predseda krajského súdu poukázal na priložené vyjadrenie predsedníčky senátu (a zároveň sudkyne spravodajkyne), s ktorým sa v celom rozsahu stotožnil. Tiež doplnil, že dôvody, ktoré bránili skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu o odvolaní, sú výlučne objektívnej povahy, na ktoré by mal ústavný súd prihliadnuť.

8.1. Predsedníčka senátu v podstatnom uviedla, že najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uzavrel (na čo poukazuje aj sťažovateľka), že konajúce súdy sa odklonili od ustálenej judikatúry, keď svoje rozhodnutia postavili na názore, že žaloba na plnenie vylučuje žalobu o určenie, pričom sa nezaoberali posúdením, či ide alebo nejde o samoúčelnú žalobu, ktorá nevyrieši sporný vzťah ani v jej základoch. Zároveň poukázala na bod 66 rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorom dovolací súd uviedol, že na rozdiel od názoru sťažovateľky nie je možné konštatovať, že by krajský súd svoje rozhodnutie nedostatočne zdôvodnil, avšak jeho odôvodnenie *„nezodpovedá ustálenej súdnej judikatúre dovolacieho súdu, čím sa odklonil od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu, ktorá neupravuje striktno možnosť podania žaloby na určenie iba v prípade nemožnosti podania žaloby na plnenie“*.

K tvrdeniu sťažovateľky, že jej je dlhodobo odopieraný prístup k spravodlivosti, čo bolo spôsobené zjavným nesústreďeným, neefektívnym, nehospodárnym a neúčinným konaním zo strany porušiteľov (teda okresného súdu aj krajského súdu), predsedníčka senátu uviedla, že krajský súd vo svojom zrušujúcom uznesení č. k. 4 Cob 222/2017 z 10. mája 2018 podrobne vysvetlil, ako má súd prvej inštancie postupovať pri zisťovaní naliehavého právneho záujmu, čo je základným predpokladom na zistenie aktívnej legitímácie žalobcu. Krajský súd vo svojom druhom rozhodnutí č. k. 4 Cob 73/2019 z 30. apríla 2020 rozsudok okresného súdu č. k. 26 Cb 17/2013 z 20. septembra 2018 potvrdil *„a opäť v bodoch 16., 17., 18., 19., 20. vysvetlil princíp naliehavého právneho záujmu a zdôvodnil, prečo žalobca naliehavý právny záujem nepreukázal“*. O tom, že samotné posúdenie naliehavého právneho záujmu sťažovateľky (ako žalobkyne) nie je jednoduché, svedčí aj rozsiahle odôvodnenie rozsudku krajským súdom v bodoch 16 až 20, v ktorom krajský súd vyslovil svoj právny názor.

Predsedníčka senátu v závere vyslovila názor, že krajský súd ako súd odvolací vo veci rozhodol v primeranom čase.

9. V rámci repliky sťažovateľka v podaní doručenom ústavnému súdu 19. apríla 2023 opakovane poukázala na judikatúru ústavného súdu a ESLP vo veci rozhodovania o sťažnostiach na prietahy v konaniach a primeranosť dĺžky vedenia súdnych konaní. V súvislosti s vyjadrením predsedu okresného súdu poukázala na skutočnosť, že sám predseda okresného súdu pripustil prietahy v konaní. Jeho argumenty o preťaženosti okresného súdu *„či kritickej situácii personálneho obsadenia“* považuje s prihliadnutím na pretrvávajúcu právnu neistotu a neprimeranosť dĺžky rozhodovania za *„absolútne irelevantnú“*. Sťažovateľka zastáva názor, že v posudzovanom prípade nie je možné vyčítať jej procesnú aktivitu a podávanie opravných prostriedkov proti rozhodnutiam okresného súdu či krajského súdu.

V súvislosti s vyjadrením krajského súdu sťažovateľka uviedla, že sa s ním nestotožňuje, pretože k priet'ahom v napadnutom konaní prispel aj krajský súd, ktorý ako odvolací súd mal možnosť v predmetnej veci vykonať nápravu a rozhodnúť bez toho, aby sa odklonil od ustálenej judikatúry. Opätovne poukázala na skutočnosť, že rozsudok krajského súdu z 30. apríla 2020 jej bol doručený až 5. augusta 2020.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky sú namietané priet'ahy v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom a krajským súdom na základe jej žaloby z januára 2013. Dĺžku napadnutého konania považuje sťažovateľka za neprimeranú. V jej veci z dôvodu nesústreďeného a neefektívneho postupu okresného súdu a krajského súdu nie je ani po 10 rokoch právoplatne rozhodnuté a stav právnej neistoty stále pretrváva.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj čl. 38 ods. 2 listiny) osvojil judikatúru ESĽP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010, II. ÚS 123/2022).

13. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených práv vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd v rámci prvého kritéria

prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (IV. ÚS 187/07, III. ÚS 241/2017, I. ÚS 477/2020, II. ÚS 573/2022). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

15. Pokiaľ ide o otázku zložitosti sporu, ústavný súd konštatuje, na čo poukázal aj predseda krajského súdu či sama sťažovateľka v jednej z predchádzajúcich ústavných sťažností (bod 4 uznesenia sp. zn. II. ÚS 334/2020), že vec sťažovateľky vykazovala skutkovú a právnu zložitost', ktorá mala vplyv na doterajšiu dĺžku napadnutého konania. To v neposlednom rade aj viedlo k návrhu sťažovateľky (28. júna 2016, pozn.) na pripustenie zmeny petitu žaloby, ktorej okresný súd uznesením z 31. augusta 2016 vyhovel. Ústavný súd však zároveň konštatuje, že doterajšiu dĺžku napadnutého konania nie je možné ospravedlniť samotnou skutkovou a právnou zložitost'ou veci. Na druhej strane uvedené skutočnosti o zložitosti veci ústavný súd primerane zohľadnil pri určení sumy finančného zadost'učinenia (napr. IV. ÚS 135/2013, II. ÚS 4/2021, II. ÚS 138/2021).

16. Správanie sťažovateľky ako strany sporu je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní, či v konaní pred príslušným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľka neprispela k priet'ahom v napadnutom konaní, naopak, aktívne sa zaujímala o priebeh konania vo veci, o čom svedčia aj jej sťažnosti na priet'ahy v konaní adresované predsedovi krajského súdu alebo aj spomínané predchádzajúce ústavné sťažnosti.

17. Napokon sa ústavný súd zaoberal aj tretím hodnotiacim kritériom, teda postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní. Na základe uvedeného skutkového stavu je zrejmé, že v posudzovanom prípade rozhodovali všeobecné súdy všetkých stupňov a k zmene právneho stavu došlo až uznesením najvyššieho súdu. Rozhodnutie najvyššieho súdu však podľa ústavného súdu samo osebe neumožňuje vykonať ústavnoprávny prieskum napadnutého konania ako celku. Navyiac, preskúmaniu konania ako celku bráni aj petit ústavnej sťažnosti, ktorým sama sťažovateľka vymedzila mantinely ústavnoprávneho prieskumu napadnutého konania len na konanie okresného súdu a krajského súdu „iba“ v jeho druhom odvolacom konaní, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 4 Cob 73/2019. Ústavný súd je viazaný rozsahom sťažnostného návrhu a môže preskúmať a posudzovať zbytočné priet'ahy v napadnutom konaní len v časti napadnutého postupu okresného súdu a krajského súdu.

18. Pokiaľ ide o samotný postup okresného súdu, z preskúmania obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a súvisiacich vyjadrení vyplynuli pre ústavný súd zistenia, že konanie je poznačené zbytočnými priet'ahmi. Postup okresného súdu v napadnutom konaní bol v podstate plynulý, pretože ten konal priebežne. V jeho postupe zistil ústavný súd iba jedno obdobie dlhodobej nečinnosti, a to približne od januára 2014 (keď okresný súd zamietol návrh sťažovateľky na prerušenie konania) do 20. apríla 2015 (keď nariadil termín prvého pojednávania), teda v trvaní 15 mesiacov (okresný súd nevykonával žiaden relevantný úkon vedúci k rozhodnutiu veci). Toto obdobie možno považovať za zbytočný priet'ah, v dôsledku ktorého došlo k predĺženiu napadnutého konania o viac ako rok.

19. V prerokúvanom prípade nepochybne k predĺženiu napadnutého konania došlo aj z dôvodu procesnej aktivity sťažovateľky (podávanie návrhov na prerušenie konania, zmenu petitu, riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov). Tieto návrhy a opravné prostriedky predstavujú legitímnu procesnú aktivitu strán sporu s tým, že rozhodovanie o týchto návrhoch nepochybne spôsobilo v určitej miere predĺženie napadnutého konania. V tomto však ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej uviedol, že v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba, ale nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (IV. ÚS 218/04, III. ÚS 586/2012, II. ÚS 484/2016, II. ÚS 441/2022).

20. Pokiaľ ide o námietky neprimeranosti lehoty pri postupe okresného súdu v súvislosti s predložením dovolania najvyššiemu súdu, považuje ústavný súd túto námietku za zjavne neopodstatnenú. Predmetná argumentácia bola predmetom prieskumu ústavného súdu v súvislosti s predchádzajúcimi ústavnými sťažnosťami sťažovateľky (bod 7.1 tohto nálezu), pričom ústavným súdom neboli konštatované prietahy [uznesenie č. k. IV. ÚS 483/2021 z 5. októbra 2021 (bod 17); uznesenie č. k. II. ÚS 486/2022 z 26. októbra 2022 (bod 19)].

21. Ústavný súd pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, IV. ÚS 182/08). Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na neefektívnosť postupu okresného súdu, ktorá sa prejavila v zrušení oboch jeho rozsudkov, najprv na základe zrušujúceho uznesenia krajského súdu z 10. mája 2018 a následne zrušujúcim uznesením najvyššieho súdu z 23. novembra 2022.

22. V súvislosti s okolnosťou, na ktorú poukázal predseda okresného súdu, spojenou s dlhodobou personálnou problematikou, v dôsledku ktorej aj v posudzovanom prípade došlo k viacnásobnej zmene zákonného sudcu, ústavný súd uvádza, že na ňu v okolnostiach danej veci nemohol prihliadnuť. Prietahy v konaní nemožno ospravedlniť všeobecne známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva zakotvené v ústave i dohovore boli rešpektované a prípadné nedostatky v tomto nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe. Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote.

23. Ústavný súd najmä s prihliadnutím na zjavne neprimeranú celkovú dĺžku konania, ako aj na zistené obdobie nečinnosti v postupe okresného súdu a jeho neefektívny postup dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom ústavnej intenzity, preto rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

24. V súvislosti s námietkou porušenia označených práv s'ťažovateľky postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cob 73/2019 ústavný súd konštatuje, že postup krajského súdu v tomto druhom odvolacom konaní nebol nesúladný so základným právom s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Krajský súd o odvolaní s'ťažovateľky rozhodol v lehote 12 mesiacoch od postúpenia spisu z okresného súdu (a nie roku a siedmich mesiacov, ako to uvádza s'ťažovateľka), čo rozhodne nemožno považovať za neprimerane dlhý čas. V okolnostiach danej veci nemožno konštatovať, že by zo strany krajského súdu došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd vzal do úvahy aj skutočnosť, že na krajskom súde čas nevyhnutný na štúdium spisového materiálu je dlhší ako na okresnom súde, s prihliadnutím na tú skutočnosť, že krajský súd ako súd druhej inštancie rozhoduje vo veci právoplatne (III. ÚS 377/09, II. ÚS 414/2020). Ako zjavne neopodstatnenú vyhodnotil ústavný súd aj námietku s'ťažovateľky o priet'ahoch krajského súdu v súvislosti s doručovaním jeho rozsudku z 30. apríla 2020, keďže toto doručovanie vykonával okresný súd a v primeranej lehote (body 9 a 7.1 tohto nálezu). Na základe uvedeného ústavný súd preto ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľky v časti namietaného postupu krajského súdu nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

25. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany s'ťažovateľke prikázal okresnému súde, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľky právoplatne rozhodnuté, konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže priznať s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

27. S'ťažovateľka sa domáha priznania primeraného finančného zadost'učinenia proti okresnému súdu a krajskému súdu v celkovej sume 13 900 eur, pričom poukazuje na skutočnosť, že v jej veci ani napriek zjavne neprimeranej dĺžke konania nedošlo k odstráneniu stavu právnej neistoty.

28. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

29. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného pred okresným súdom, berúc do úvahy predmet napadnutého konania, určitú zložitosť veci a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu).

V. Trovy konania

30. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Sťažovateľka si uplatnila nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za tri úkony právnej služby.

31. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti, podanie repliky). Za tieto úkony uskutočnené v roku 2023 patrí odmena v sume trikrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume trikrát po 12,52 eur. Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 663,57 eur, keďže právny zástupca je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 %. Celkove teda trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 796,28 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

32. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. mája 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu